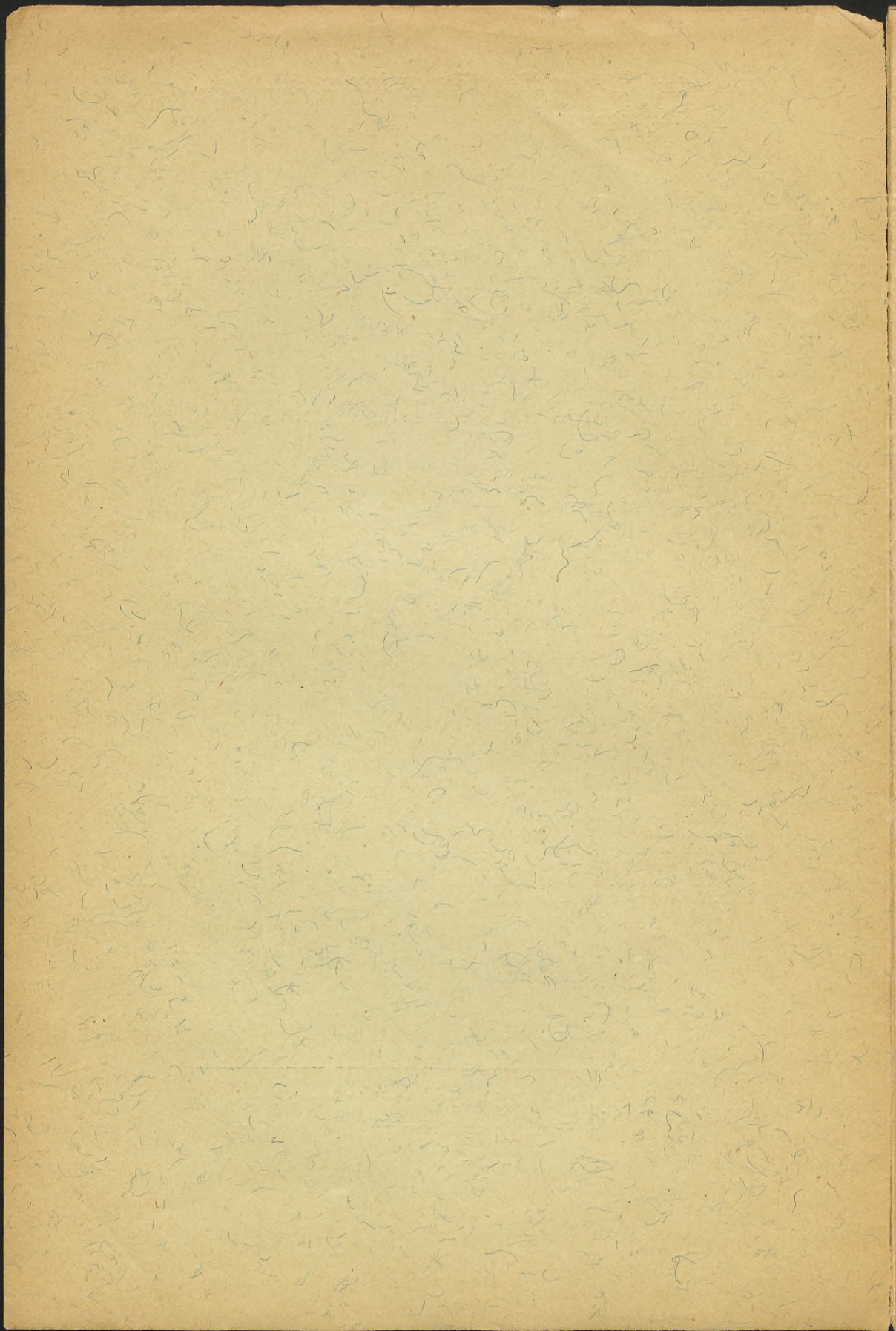

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

~~VI~~

h. 7/8

Två presterliga uttalanden i kvinnofrågan (1885).

Kvindespörsgmaalet. M. J. Færden. — Om den kristelige Betragtning af Kvindens Frigjørelse. J. K. Hostrup.

Sammanfattade till granskning af

ROBINSON.

1. Gemensamma förutsättningar.

Det kan synas underligt att sammanställa en diger lunta af redaktionsartiklar ur »Luthersk Ugeskrift» med ett blott stenografiskt bevaradt yttrande i föreningen »Dansk Kvinde-samfund». Men de hafva det gemensamt:

att utgå från — icke den abstrakta människan, utan den konkreta: man och qvinna;

att följaktligen båda vara anti-socialistiska; samt

att båda vädja först och sist till kristliga känslor af förpligtelse, sådana dessa förekomma i hvarje människas medvetande redan genom hennes uppfostran och verksamhet inom något af våra vesterländska samhällen, och således icke — i likhet med vetenskapsmäns och deras lärjungars uttalanden — vädja till, vare sig ett spiritualistiskt eller ett naturalistiskt moralsystem.

Till deras bedömande är då vanlig allmänbildning, eller hvarje någorlunda boksynt människas färdighet i konsten att utdraga slutsatser tillräcklig.

Trots likheten i utgångspunkter, ställer sig emellertid för de två församlingslärarne slutliga önskningsmålet så olika:

att normmannen vill med alla lagliga medel hämma, dansken med alla lagliga medel främja kvinnoutvecklings-sträfvandet i riktning mot fullständig medborgerlig frihet;

och dessa, hvarandra ytterligt motsatta önskningsmål predika de såsom uttryck af vördnad för, och ömhet om just qvinligheten, den båda akta som ett grundväsentligt godt för samhället.

Att häpna och utbrista i ömkande löjen öfver ett så påtagligt missförhållande, ja en så rentaf ologisk skiljaktighet i slutsatser, som de två prestmännens, tyckes ligga nära till

hands. Må den då göra det, för hvilken likställighetsfrågan endast uppvisat den abstrakta grunden: vi äro alla människor.

Den deremot, som sjelf vid sina öfverväganden af det allvarsamma problemet utgått från erfarenheten, är ej lika snart färdig att skratta. Han vet, huru han vördnadsfullt tvekat inför naturförhållanden, hvilkas innersta mening ingen kunnat tyda för honom. Han måste erkänna, att det åtgått långa år, innan han fått mod att lita på naturens egen sjelfbevaringsförmåga, och således vågat tillönska qvinnan full frihet. Trodde han hennes egendomliga natur derigenom komma att utplånas; då såge han henne hellre ofri. Ty juridiska rättigheter skulle aldrig räcka till att ersätta en förlorad naturlig maktställning eller förmågan att göra lifvet rikt och sammanhängande. På de nybrutna vägarne vunnit ära, sjelfförvärfvadt guld, ja, hvad vida bättre är, känslan af oberoende, komme aldrig att uppväga *lyckan*, det vill säga: den medfödda makten att försköna och förmildra lifvet för andra, att härska genom kärlek.

* * *

Gamle pastor Hostrup tyckes således skilja sig från sin norske motståndare egentligen blott *deruti*, att han hyser tillit till den qvinliga naturens egen *fullbordad just genom utveckling*.

Han synes hafva lefvat sig till mod nog för att tro det rätta icke kunna vara i grund och botten stridande mot det naturliga.

Pastor Færden visar sig tydligen ej vara hunnen upp till detta slags mod. Att han det oakadt uppträder i striden, är förklarligt. Han tror sig värna något heligt.

Men om de vapen, hvarmed han försvarar sitt klenmod, har kritiken en hel mängd ofördelaktiga upptäckter att meddela. Några af dem skola här få plats. De äro för många för tidskriftens snävt begränsade utrymme. Annars skulle de intagits allesammans.

2. „Kvindsörögsmålet.“

Mot ifrågavarande artikelseries utgångspunkt: människans ursprungliga tudelning i man och qvinna, samt fasthållandet af denna skapelseindelning genom alla tidsåldrar såsom grund för vårt släktes sunda, kraftfulla utdanning i stort och smått, skall här ej invändas ett enda ord.

Så länge författaren inledningsvis håller sig kvar der, och för hvarje gång han å nyo tager sin tillflykt dit, talar han väl. Hans mått af tankekraft, formel skolbildning, kontemplation och lifserfarenhet synes — kort sagdt — vara alldeles lagom stort för att skrifva en inledning.

Han borde hafva nöjt sig dermed; således lemnat det tyngre arbetet åt andra.

Till utredande af tillämpningsfrågor tarivas något mera eller åtminstone något annat, nämligen: kunskap i särskilda, bestämda riktningar, samt vaket sinne för konkreta sammanhangsförhållanden mellan orsaker och följder. Men intetdera kan någonstädes upptäckas i pastor Færdens frispråkiga bok, sedan den djerfts skrida till ringaste försök att på det faktiska använda sina stora grundlinier. Från första stund författaren lemnar allmän-sanningarnas verldshaf och sätter sin fot på landbacken, är han alldeles bortkommen och kommer icke till sig igen, förr än han å nyo får styra ut öfver det obegränsades gungande fält. Han tyckes tro, att om man i en diskussion bara sjelf talar så mycket som möjligt, utan att höra på någon af de andra, så verkar man öfvertygande. Men det är icke förhållandet. Man kan möjligen lyckas verka öfvertygande på den som eldar och städar diskussionssalen och företrädesvis torde fästa uppmärksamheten vid den talare, hvilken längst behåller ordet. Men denna blygsamma persons sålunda vunna öfvertygelse hör — dess värre — till det utsägliga slaget. Någon bestämd, i ord utsägbar öfvertygelse kan ingen få genom den, som ej sjelf vet hvad han talar om.

När artikelförfattaren nämner »kristendomen», så vill det i början till en nästan öfvernaturlig förutsägelseförmåga för att kunna veta, att han dermed menar: den majoritetsopinion i lagstiftning och härtilldags gällande norska samhällsvanor, som t. ex.

motarbetat införandet af samskolor för medelklassens barn; kallat osedlig och kärlekslös åsigten om hustruns sjelfskrifna rätt att behålla sin egendom;

afvisat från allmän och enskild uppfostran hvarje tillnärmelsevis hel kännedom af naturen;

utdömt — till qvinlighetens förmenta skydd — ett blygsamt lagförslag om barnfaders skyldighet att försörja moder och barn under närmaste tiden efter nedkomsten, ja

funnit förebilder hos djuren för, att modern är sjelf härtill den närmaste och den rätta, och att således de hannar, hvilka

träget skaffa hona och afkomma födan under nämnda tid, äro djurverldens förebilder för ett okristligt sinnelag; m. m.

Kort sagdt: samma könsåskådning, hvars ende målsman hos oss för tillfället är August Strindberg.

Men sedan man snart uttryckligen fått veta, att det är en hop sådant, som författaren menar med »kristendomen»; då frestas man — ty vär är —, i fall man är en smula häftig af sig, att icke blott förkasta hans klena slutledningar utan äfven hans starka premisser, läran om mensklighetens väsentliga indelning i man och qvinna. Man upptager kanske i stället John Stuart Mills rent abstrakta premisser, hans i vår jordiska verklighet mycket svagt grundade utgångspunkt, »menniskan», men på hvilken grund den ädle mannen emellertid lyckats skriva en utomordentligt god och innehållsrik bok.

När författaren i början af sitt arbete nämner »evolutionismen», så anar svårligen en nutidsmänniska, att han icke känner en bokstaf af denna lära utan blott menar allas deras uppfattning numera af verlden och af lifvet som i något fall skiljer sig från hans.

Men när hon framdeles igenkänner, vid hvarje nytt argumenteringsförsök, samma hänvisande till denna samma primitiva ståndpunkt, så tänker hon sannolikt: Denne författare borde hafva uppskjutit tillsvidare allt skriftställereri rörande förhållandet mellan äldre och nyare filosofiska världsåskådningar.

När författaren nämner »socialismen», så säger man antagligen vid genomläsande af inledningen tyst till sig sjelf: Det har han rätt till att tala om. Ty hans konkreta utgångspunkt, man och qvinna, är naturens eviga palladium mot socialistlärornas nivellerande enahanda ideal eller välmenta drömmar om att — för gemensamt gagn — qväfva hvarje individualitetens eggelse till täflan.

Men sedan man hunnit märka, å ena sidan, att författaren sjelf intet fruktansvärdare spöke känner inom föreställningarnas verld än just *det individuella* — detta, hvars utveckling socialismens tankegång hotar — och, å andra sidan, att i hans funderingar öfver samhället »den ekonomiska frågan» (grundvalen för den politiska) ej ännu fått någon plats alls, och han således ingenting vet om det enda vi andra hafva att lära af socialisterna; då säger man sig: Nej —, tillsvidare bör denne författare uppskjuta att offentligen uttala sina åsikter om socialismen.

Uttrycken af oemotsäglig styrka och häpnadsväckande svaghet i detta kaleidoskoplikt skiftande författarskap ligga emellertid hvarandra så ytterst nära, att man för rättvisans skull bör se på en hvar för sig af de sex uppsatserna och plocka fram derur — om hvarandra — starka och svaga bitar.

Ty till inledningssanningarna återvisas man om och om igen, hvarvid alltid den sunda grundtanken framträder på ett värtaligt och lättfattligt sätt. Skada bara, att straxt bredvid — eller så snart försök göras till något slags tillämpning på faktiska företeelser — får samma värtalighet lära att böja sig, icke i historiens utan i diktens tjänst.

För den, som aldrig till sin egen upplysning sett åt föremålen, om hvilka författaren påstår sig tala, kan det ju vara underhållande nog. Men när man allvarsamt sysslat med de mödosamma försöken att ansigte mot ansigte i någon mån lära förstå händelserna, lärorna och sträfvandena sjelfva, så kan man — dess värre — ej njuta något oblandadt nöje af att vara vittne till hela denna lekfulla forskningsmetod.

I författarens första artikel finner man jämförelsevis mest inledningsstoff, således en öfvervägande del förträffliga och väl uttalade sanningar öfver temat: Delningen i man och qvinna är en hela personligheten genomgående, och ej en blott kroppens angelägenhet. Hvarterdera könet besitter äfven alldeles specifika själsrikedomar, eller möjligheter dertill, ej blott för eget gagn och egen hugnad, nej, hvilka det andra könet oundgängligen behöfver för sitt nående af helheten och ej kan ur egen begåfning utveckla.

Aristofanes' fabel om »klyfningarna» i dialogen Gästabudet användes här fint och sinnrikt. Deremot missbrukas bibelns parabel om äktenskapets instiftelse på ett materialistiskt och cyniskt sätt; hvarom mera framdeles.

Hittills har man i alla händelser haft något svårt att tro, det författaren icke skall af könens helgd, som han ju med varmaste öfvertygelse erkänner, kunna utdraga följdatsen: individernas helgd, d. v. s. önskvärdheten af en så fullständig utveckling af de mångfaldiga personliga anlagen som möjligt och — just i sammanhang dermed — socialismens vanmakt, så snart fråga är om ett något så när *rikt* förverkligande af mensklighetens inneboende möjligheter. Ännu tror man pastor Færdens komma att i sina senare artiklar göra sig något praktiskt eller teoretiskt gagn af sina säkra utgångspunkter, samt be-

undrar de löftesrika yttrandena: t. ex. om qvinnan såsom den enda varelse hvilken kan skapa ett sannskyldigt hem, men hvar till icke blotta hushållsinsigter äro nog. Lika så jämförelsen mellan qvinnans intuition och mannens reflexion.

Att författaren icke vet betydelsen af nutida ord, eller gränserna för nutida begreppsbestämningar, får man emellertid redan i denna första artikel några märkliga bevis på.

Sedan han talat om dem, som anse skilnaden mellan man och kvinna vara blott kroppens, bedyrar han ögonblickligen detta vara »en nödvändig slutledning från den moderna, evolutionistiska uppfattningen af den faktiskt förefintliga qvinnonaturen som en blott och bar 'konstprodukt'».

Sistnämnda ord har vår raske systematiker hämtat, synbarligen i andra eller tredje hand och allra sannolikast — efter hvad man framdeles får se — ur Bebels samtagna bok om qvinnan, men från ingen ringare förste sagesman än sjelfva John Stuart Mill. Denne brukar några gånger (se afhandl. The subjection of women) ordet »konstprodukt» polemiskt om den *i sin utveckling hämmade* qvinnan. Mill säger till samhällets målsmän: I hafven dels hindrat, dels icke uppmuntrat qvinnan i öfvandet af en del förmågor. I, som tvungit henne att i dessa särskilda hänseenden steln till och hålla sig kvar i ett slags krymplingstillstånd, I egen ej att åberopa hennes »natur». Om den veten I ännu föga. Hvad I åstadkommit och behagen kalla natur, är till stor del en »konstprodukt». Låten henne i många på hvarandra följande »mansåldrar fritt och med tillerkänd aktning för sina sträfvanden öfva äfven hittills hämmade förmågor. Sedan kan tiden vara inne att tala om natur.

Ordet konstprodukt brukades alltså af John Stuart Mill — alldeles som af vanliga menniskor — i motsats mot ordet natur och tillika i rentaf motsatt sammanhang mot det, hvori pastor Færden tager sig friheten anför det.

Humoristiskt beaktansvärd är dennes omedelbart derefter gifna definition på en konstprodukt: »något beständigt flytande, som alltjämt ändrar och formar sig i öfverensstämmelse med förändringarna i kultur- och naturförhållanden».

Man måste känna en ostörbar tillfredsställelse redan af sjelfva ljudfallen i sina egna ord för att kunna komma sig för att sammansätta en så munter paradox och dervid hela tiden se alldeles allvarsam ut, ja verkligen *vara* allvarsam. Men sådant komiskt allvar lyckas lätt för dem, hvilka hylla

sin egen stereotyperade lära, såsom ju pastor Færden och vissa af hans embetsbröder göra: hylla den filosofi t. ex., som alla andra längesedan lagt bort, och med den naturlära, hvilken menskligheten naivt plögade sammansätta före naturforskningens tidevarf, således läran om en natur som företer endast reproduktion, icke om- eller utbildning. Progress är, enligt denna lära, en egenhet blott för det menliga samhället och är äfven der i regeln något abnormt, konstladt eller naturstridigt. Deraf pastor Færdens öfverraskande definition på »konstprodukt». Om man *bör* använda ord så, säga en konstprodukt vara ett föremål af de lefvandes slag, ett föremål med inneboende anlag till utveckling och till ständigt förnyade afpassningar efter omgifningen, så sysslar evolutionismen (den nya naturläran) verkligen bittida och sent med konstprodukter, ja med nästan ingenting annat. Om människornas allmännaste näringsämne *bör* kallas gråsten, så sysselsätta sig verkligen barnen med att baka gråsten. Men det kallas annars i dagligt tal »bröd».

Vidkommande författarens sätt att sålunda använda ord-boken, att säga »onaturligt», när han menar »naturligt», »svart», när han menar »hvitt», o. s. v., vore för öfrigt ingenting allvarsamt att tillägga. Man kunde ju tvärtom inskränka sig till att förklara det vara ganska lustigt. Men det värsta är, att läsaren snart upptäcker en politiskt afsigtlig metod i denna genialitet, liksom Polonius upptäckte metod i Hamlets galenskap. Den användes *endast* vid namngifvandet af företeelser inom det, för pastor Færden tydligen till alla delar obekanta arbetet i nutidens samhälle och inom naturen. Så ofta han sysslar med studium af något annat, läser och skrifver han som vanliga bildade människor. Så ofta han kommer till utvecklingsarbetet, tillämpar han sin hebreiska metod: läser hvar enda rad baklänges. Vid en något omsorgsfullare granskning af hela hans arbete skall man finna, att definitionen på konstprodukt här i början icke är ett fristående infall. Nej, den är författarens alltillräckliga, alltid å nyo tillgripna *argument*, ända från sidan 3 nedtill och sedan intill slutet af boken. Den utgör rentaf klaven till hans åskådning af universum. Kristallisation är för honom den enda riktigt naturliga af alla naturlagarne. Kristallerna se så ordentliga ut, så disciplinariska och regelrätta. Derfor är det, som han kastat om språket och på sitt fyndiga sätt sedan kryssar sig fram mot den vanliga ordström-

men, användande som typisk benämning för hvarje företeelse af *rörelsen* något sådant uttryck, hvarmed allmänna språkbruket betecknar en företeelse af *tillstelmandet*, och tvärtom. Han vet nämligen så mycket, som att förkärlek för det naturliga numera beherskar allmänna medvetandet. Kunde man då bringa det derhän, att hvad som företrädesvis gör intryck af »naturligt» stämplades med namnet »konstladt», och vice versa, så vore fälttåget vunnet utan strid. Då komme alla, utan att märka sin egen omvändelse, att läsa allting i nutiden på hebreisk fason.

När man politiskt tillhör kristallisationens meningsflock, den som alltid älskar och vördar såsom ett typiskt uttryck af det gudomliga *förra* utfallet af något ombildningsarbete i världen¹ — samt alltid hatar och hånar såsom ett typiskt uttryck af det sataniska samma ombildningsarbete *nu* af alldeles samma värld; då är ej alls underligt, om man skulle visa sig glad öfver en sådan språklig uppfinning som pastor Færdens. Den är mycket enkel. Den gemenskapen har den med stora uppfinningar. Likväl tror jag icke, att den kommer att bli allmänt antagen.

Men, om än hela det godtyckliga språkbruket skulle lemnas i fred af kritiken eller få behålla sin häfdade ursäkt som ett gammalt teologiskt monopol, så lär icke den låtsade eller verkliga okunnighet, vid hvilken pastor Færdens stöder sina ut-sagor om *sakförhållanden*, träffa på samma milda öfverseende.

Det är icke — såsom denne författare söker att intala sina läsare — kännetecknande för »evolutionismen» sjelf att hafva ursinnigt brådtom med utvecklingsarbetet, utan tvärtom, att hysa den djupaste religiösa vördnad för naturens långsamma sträfvan till rikare och allt klarare uttryckssätt, samt att särskildt betrakta förhastanden som *hinder* för utvecklingen. Vissa halfkunnige eller ock oärlige politici hafva — med kändedom af herrar kristallisters vana att icke skaffa sig sina underrättelser ur första hand — skrivvit ihop en del skrämmande abracadabra, hvori de åberopa evolutionsläran till stöd för påståenden motsatta denna läras egna. De räkna på att bli kolporterade genom sådant lättskrämdt folk som t. ex. författaren till »Kvinde-spögsmaalet». Och de misräkna sig icke.

¹ — börjar tro på den gamla metafysiken just efter tidpunkten 1780—90, då Kants kritik för alltid upplöst den; börjar göra Hegel till sin systematiker mot slutet af 19:de århundradet, då Hegels system upphört att vara annat än en pyrdlig mausolée öfver utleftrade föreställningar o. s. v.

Men det borde ej vara så. Underrättelser borde alltid hemtas ur första hand, innan man kolporterade dem. Och det fins icke många första händer härvidlag; strängt taget icke mer än en: Herbert Spencer, men som sjelf skrifver så, att hvar boksynt människa kan förstå honom.

Det är icke kännetecknande för »evolutionismen» sjelf att förespä utplånandet af könsskilnaden i intellektuelt och socialt hänseende, utan rentaf tvärtom, att i detta som alla andra fall se rikedom i utveckling och differentiering *följas åt*; kort sagdt, evolutionism och socialism äro hvarandras antipoder.

Men till att här skrifva en abc-bok åt pastor Færden saknas utrymme.

Vi äro nödgade att skyndsamt taga itu med ännu ett lifligt ställe i författarens första artikel för att sedan få komma till de följande artiklarne.

När något mycket originelt skall sägas, har författaren den vanan att blygsamt inleda det med påståendet, att vi alla veta det, redan innan han meddelar oss det. Så äfven här. »Som bekant är, daterar sig den moderna emancipationstanken från franska revolutionen, hvilken på *denna* punkt som på alla andra fullbordade den öppna brytningen med kristendomens principer. Straxt efter proklamerandet af *människans rättigheter* följde därför som en af dess konsekvenser proklamerandet af *qvinnans rättigheter*».

Här har författaren åtminstone *en* läsare, för hvilken påståendet är alldeles nytt. Icke påståendet att qvinnans rättigheter ingå i människans och snart skulle låta offentligen höra af sig, sedan den allmännare eller mera omfattande satsen redan var uttalad, men det andra påståendet: om franska revolutionens grundsatser såsom uppenbart brytande med och således förbrytande sig mot kristendomens.

Franska revolutionens principer *voro* kristendomens principer, använda på staten.

Men, säger antagligen författaren, det första kristna arbetet vände sig ej till staten, utan till de enskilda och de samfund dessa så att säga inifrån och frivilligt bildade.

Onekligt. Så tillgick organisationen af kristna samfund inom den hedniska staten.

Men sedan har tillkommit något annat, som vi — mer eller mindre rättmätigt — kalla den kristna staten. Den tillkom först på en sjelfhärskares bud. Staten förblef lika hednisk som

förut, men med benämningen kristen. Först i en stor fristat kunde de kristna idéerna: *människans* rättigheter i stället för blott de privilegierades, och således äfven solidaritetsföreställningarna »frihet, jämlikhet och broderskap», fordra öppna uttryck i statsinstitutionerna; och under inflytande af den nya stora fristaten i Amerika verkstälde Frankrike detta statsbegrepets revolutionerande. Det var en revolution, icke mot den kristna staten, som ännu icke var till och än i dag icke är till annat än som ett ideal, utan mot den hedniska staten. På Konstantins tid kunde det ej hafva skett, emedan då de kristna idéerna ej tillräckligt mycket voro allmän egendom. Utförandet var äfven 1789 ytterst bristfälligt. Men hvad vesterns länder, alla med undantag af Ryssland, nu hafva inom sitt statslif af kristet statsideal, därför hafva de till stor del att tacka franska revolutionen. Vill man deremot konsekvent utveckla pastor Færdens påstående om revolutionens öppna brytning med kristendomens principer, så vore för närvarande Ryssland — som är ganska likt Frankrike före 1789 — den enda kristna stat i Europa.

De sista hundra åren äro ej alldeles fåfängt genomlidna och genomarbetade. Författaren glömmet, att vi andra redan sträfvat oss ett godt stycke *hitom* revolutionen, detta Röda haf som antagligen för alltid skilt folken från Faraonernas statsideal. Att pastor Færdens sjelf icke nänts skilja sig från detta stockhedniska ideal, må vara hans privatsak med sin fantasi. Men att i offentliga uttalanden nämna det »kristendomen», det borde han ändå försöka att vänja sig af med. Hela den sortens retorik kommer för sent. Ludvig XIV läser icke Luthersk Ugeskrift; icke heller M:me de Maintenon.

I hans andra artikel, är sjelfva inledningen — som annanstädes — förträfflig. Den har följande ordalydelse:

»I mån som *samhällsfrågan* utvecklar sig i sina konsekvenser, tillspetsar den sig så småningom till en *qvinnofråga*. Detta bör heller icke öfverraska någon, ty qvinnan är i udpræget Forstand et samfundsstiftende Element.»

Nej, det är icke heller det, som öfverraskar, utan författarens upprepade naiva trollkonst för att slippa undan det naturnödvändiga slutet på meningen: *Alltså måste vi finna det vara af yttersta vigt för samhället, att detta element, på hvars samhällsbildande anlag jag så afgjordt tror, må komma till fri och fullständig utveckling, så att vi ej få ett klennt samhälle.*

Men på ett sådant, efter andra människors språkbruk naturligt sätt, vill icke pastor Færden hafva tillgodogjord kraften i ifrågavarande dyrbara ämne. Ämnet skulle då, enligt hans kända terminologi, förvandlas till en konstprodukt. *Nej!* — yrkar han, med denna egendomliga hänförelse som ingen annan än han sjelf lyckas motsäga, då helt visst ingen annan har erforderlig fantasi för att ens tänka sig föremålet — *nej*, gif oss inga »konstprodukter», utan gif oss »natur», pålitlig, oföränderlig natur, »refbensnatur»!

Det är det »i udpræget Forstand samfundsstiftende Element», som han tidt och ofta kallar så. Jag tror, strängt taget, att han mindre tänker sig någon förnuftig innebörd i detta älsklingsord än blott och bart fäster sig vid det förment hellsamma i, att det låter så illa. Och illa låter det, det skall ingen förneka.

Mycket goda visa sig några längre fram i artikeln meddelade »inledningssanningar»: Om skilnaden mellan politisk och social omdaning (hvarvid Mejdels värdefulla uppsats om Framtidens Aristokrati återopas); om att qvinnofrågan ej bör anses som något, af flera till naturen skilda frågor hoplappadt, utan som en enda, organiskt sammanhängande fråga; om »Samfundsformationens Kjerne, Samfundsorganismens Moder-Cell, det kristelige Egteskab og Familieforhold»; om att liberalismens nu höga temperatur, som håller samhällsämnen i »varmtflydende, smeltet Tilstand», måste förr eller senare efterträdas af vanlig temperatur, men att då stelmandet kommer att framvisa ett helt olika samhälle, i fall alla grundämnen sammanlupit till en ensartadt kommunistiskt-socialistisk massa, än om de verkligen »kristalliserat», d. v. s. ordnat sig i ädla, rika former, »tilsvarende Udtryk for Menneskelivets mangesidige Anlæg og Retninger».

Författaren vet visserligen *intet* om, hvarför vi nu hotas af socialist-staten eller hur vi genom många mansåldrars ekonomiska förbrytelser förtjent den, eller att den är en protektionistisk yttersta dom och icke — så som han gång på gång låter påskina — en yttring af tidens öfverdrifna frihetslust, ett uttryck af »liberalism», »individualism» och en hel hop andra i samma teologiska påse sammanskrapade »ismer».

Så mycket kan man emellertid se, att han för sin del alldeles icke vill ha någon socialist-stat, utan vill ha i stället motsatsen: ett uttrycksfullt och mångsidigt samhällslif, der små-

ningom hvarje inneboende anlag kommer till verkligan fulldanad form.

Då måste äfven här *konsequensen* med naturnödvändighet innebära: kvinnans ohämmade utveckling.

Men konsekvensen är — som vanligt — utelemnad. Och lika oförtrutet, som hade han ej sjelf skrivit allt det goda föregående, skyndar författaren att mekaniskt stämpla hvarje i historien tid efter annan framträdande ansats till rörelse i kvinnoverlden såsom »Tilbageslag af ligefrem hedenske Tendenser».

(Forts.)

Några ord till min kära Betty — om hon vore här.

Upplästa vid en af Nya Iduns sammankomster i hushållsskolans lokal.

Af H. Widmark.

»**B**lif vid din bågsm, dina band,
Stick af ditt mönster emot rutan
Och tro, mitt barn, att folk och land
Med Guds hjälp styres oss förutan.»

Den gamla hädangångna vän
Som dessa råd en gång dig gifvit,
Om här bland oss hon »gick igen»
Hon insåg nog hur dumt hon skrivit.

Ack, kära Betty, tiden ju
Sig ändrat sedan du var flicka.
Ej med sin lärdom kvinnan nu
Behöfver under stolen sticka.

Här ser du lärda — i tournure —
Hvarthän du blicken än må vända,
Förmågor, hvilkas rykte gryr,
Och de som redan äro kända.

Ja, jag kan stolt dig visa fram
Det »Unga Sveriges» amazoner
Och sköldmör af den gamla stam
Som sjunga mera blyga toner.

Vi samlas här, ej för att sy
Och nya mönster fabricera.
Nej, större ting vår hjerna bry:
Vi tidens frågor diskutera.

Vår toilett? Den frågan rörts
 Till fromma blott för menskoslägten:
 Vi talat om »divided skirts»
 Och »den normala qvinnodrägten».

I politiken orda vi
 Om »lika rättighet för könen».
 Och nationalekonomi
 Långt mer oss bryr än hushållsrönen.

Men fast vi lägga största vikt
 Vid alla våra rättigheter,
 Vi räkna »allmän värnepligt»
 Till »qvinnans nya skyldigheter».

Den som vill träda i vår krets
 Bör söka mannabragder hinna
 Och icke känna sig tillfreds
 Med äran blott att »vara qvinna»!

Vi göra vi, hvad du ej gjort,
 På axeln rycka åt malicen.
 Hvad här vi tala — smått och stort —
 Det tryckes sedan i »avisen».

Vi äro inga blyga lam,
 Som »sanna qvinnor» näpet spela,
 Nej, på en världsscen gå vi fram
 Att mannens bröd och ära dela.

Det är ej värdt — så tycka vi —
 Att sätta ljuset under skäppan,
 Och mannen han får låta bli
 Att vara herre — uppå täppan.

Han alltid sagt, att vår logik
 Var fallen för att balansera,
 Men retade af denna pik,
 Vi nu oss lärt att disputerä.

Studentens mössa, doktors hatt
 En qvinnas hjessa nu kan pryda;
 En professorska blifvit satt
 Att männen Euclides tyda.

Vår stora mathematica
 Helt logiskt kan för oss bevisa,
 Att B är lika stor som A.
 — Är detta ej en riktig lisa? —

En annan fru — fast ej så lärd —
 Kan med dramatiskt lif förklara:
 »Om mannen ej är ömhet värd»,
 Bör hustrun tvärt från honom fara.

En tredje fru har priset fått
 För sina lefvande porträtter,
 Hon visar oss »hur man gör godt»
 När man i scen bazarer sätter.

En vitter mö lärt oss förstå
 Hur »vår- och höststorm» kunna rasa;
 Att »hårt mot hårdt» vi pröfva få
 Vid skenet af vår vinterbrasa.

Men utom dessa lärdomsljus
 Här finnas kvinliga artister
 Som spela, sjunga — utan krus —
 Och måla — utan vank och brister. —

Jag sjelf — det vet jag sannt och visst —
 Är ej den minsta här i laget.
 Jag skämtar gerna, först som sist,
 Och ofta med det egna jaget.

Fast anspråkslös jag nog ser ut
 Jag planer har som skyhögt sigta.
 Det är väl bäst att sjunga ut
 Och här för dig min svaghet bigta.

Jo! jag vill tjena land och stat!
 Vårt landsting endast rättvist välje
 Och jag blir riksdagskandidat
 Kanske för tokarne i Telge!

Nu känner du vår färg, vårt mål,
 Den höga flykten af vårt sinne.
 Du är en höna, om du tål
 Att sitta kvar — uppå din pinne!

Men skulle med din skärpta blick
 Du märka våra kvinnobrister,
 Så tänk: fast solen fläckar fick
 Hon dock sin höga glans ej mister.

Kanhända om vi hvarje dag
 Ur visdomsbrunnen flitigt ösa
 Vi fiska upp ett nytt behag:
 Vi blifva mindre pretentiösa!

*Jag hoppas, kära Betty, nu
Du nytta haft utaf visiten,
Men kanske tänker också du:
Så stora vi! Lokal'n så liten!*

*Om här i detta lärda os
Du prosans rena luft behöfver
Till Hushållsskolans kök styr kos
Och se — om »såsen fräser öfver»!*

Farmors förlofning.

En tidsbild af **H. E.**

För ofta hör man icke gamla personer med förkärlek tala om flydda tider! »Annat var det i min ungdom», heter det, »annorlunda gick det till förr i världen!» o. s. v. Och de hafva rätt, det gick verkligen annorlunda till i många hänseenden. Nedanstående lilla skizz, egentligen tecknad af min gamla farmor, vill gifva ett bland många exempel derpå.

Denna min gamla farmor bodde under många år hos mina föräldrar, och jag tror mig kunna säga, att ingen i huset stod henne närmare än jag. Det var mig ett stort nöje att i skymningen sitta på en pall vid hennes fötter och höra henne berätta om sin ungdom; och alltid var jag van att af henne helsas med ett gladt: »välkommen barn», så snart jag visade mig i dörren.

Men en dag, då jag som vanligt kom in med farmors aftonkaffe, var hon sig mycket olik. Hon tycktes ej gifva akt på hvarken mig eller min kaffebricka; hon blott stickade på sin strumpa med en nervös brådska, under det att en viss rörlighet förmärktes i hennes läppar och näsborrar: ett vanligt tecken till att farmors känslor voro i svallning. Tyst bjöd jag henne kaffekoppen, och tyst tömde hon den, satte den sedan med mycken raskhet ifrån sig och gjorde min åt mig, att jag kunde gå. Men som jag med säkerhet visste mig vara hennes gunstling, lät jag ej så lätt afspisa mig, utan slog mig i stället helt djerft ned på min vanliga plats, lutade mitt hufvud mot hennes knä och frågade om hon var ledsen.

»Ja, barn», svarade farmor, »jag är ledsen, och det ända ned i hjertorötterna, öfver den olydnad hos barn och den slapphet hos föräldrar, som nu för tiden är vanlig. Se här ett exempel på båda delarna», sade hon och lemnade mig ett bref, som låg bredvid henne. Brefvet var från hennes dotter, som med sorg och bedröfvelse omtalade, att deras enda barn, den älskade Thilda, mot föräldrarnes vilja gått och förlofvat sig med en gammal utrumlad baron, som

ingenting egde, ingenting kunde och ingenting var, i stället för att svara ja till en arbetsam och duglig landtbrukare, som friade till henne.

»Ja, men farmor, hon älskade ju honom så mycket», vågade jag invända, i det jag hopvek och återlemnade brevet.

»Älska mig hit och älska mig dit», svarade farmor och betraktade mig riktigt utmanande, »han blir i alla fall aldrig annat än en odoga. Ordspråket säger, att den som vid 20 år ingenting kan, vid 30 år ingenting är, och vid 40 år ingenting har; aldrig lär han något, aldrig blir han något, och aldrig får han något. Och dessutom, »när moders tår i kronan faller, så tår den sällheten bort». Aldrig än har någon lycka bestått, som grundats på olydnad och egenvilja», predikade farmor. »Nej, annorlunda var det i min ungdom, jag mins väl än hur det gick till då jag sjelf blef förlofvad.»

»Ack, farmor lilla, berätta om sin förlofning», bad jag med en sjuttonåringens vanliga intresse för slika märkeliga tilldragelser; men farmor var ej upplagd för några vidare meddelanden den qvällen, utan lät mig gå med min kaffebricka och min nyväckta beundran för den tappra kusin Thilda, som tog den hon ville.

Men nästa dag var det jag, som skulle höra berättelsen om farmors förlofning, det hade jag föresatt mig.

»Det vore så nyttigt för mig, farmor lilla, att höra hur det bör gå till då man förlofvar sig», började jag helt inställsamt, »jag kunde eljest hitta på att göra som kusin Thilda, taga någon, som inte vore den rätte.»

»Det tror jag nog», svarade farmor, dock med en vida blidare min än qvällen förut. »I dessa tider, då de unga hvarken fråga efter Guds bud eller sina föräldrars, utan blott taga sin egen vilja till råds, så kunna de mycket lätt hitta på att ej få den rätte; men sätt dig, barn, så skall du i alla fall få höra min förlofningshistoria och lära, att lydnadens väg är den enda, som drager till den sanna lyckan.»

Och så började farmor berätta.

»Det var i januari 1793. Min far var då kyrkoherde i H:s pastorat, och en ärans man var han, som ingalunda rådfrågade sig med kött och blod, då han handlade, utan blott med sin Gud och sitt samvete. Han och min mor voro välsignade med 5 döttrar. Jag var den äldsta utaf dem, och, som jag tror, den som Gud hade gifvit det fagreste anletet; så sade mig åtminstone kaplanens son, den unge prestkandidaten Andrenius.

Jan Olof Andrenius och jag voro jämnåriga, och vi hade hållit af hvarandra allt ifrån barndomen; men inte må du tro, att vi bakom ryggen på mor och far hade gått och förlofvat oss. Sådant oskick brukades ej den tiden bland hyggligt folk.

Emellertid trodde jag nog ändå, att Jan Olof tänkte begära mig af min far, innan han om några dagar skulle återvända till Upsala för att taga sin sista examen, och jag uppsände mer än en brinnande bön till Gud, att han måtte göra mig lycklig; och det gjorde han också, barn, fast inte på det sätt som jag i min fåvitskhet ville föreskrifva honom.

En fredagskväll, jag mins den som i går, suto vi alla med våra arbeten församlade i den stora kökskammaren, som var upplyst af två tagljus — man slapp lyckligtvis fotogén-os, den tiden. Omkring ett bord suto söta mor och alla hennes tjenstepigor och spunno lin; omkring ett annat vi fem systrar. Jag trädde på tyll ett »stycke» till söta mors bindmössa, och de andra flickorna stickade långstrumpor åt söta far.»

»Jag hör bjällror», ropade plötsligt min yngre syster, den 16-åriga Maja Lena. »Tänk, Anna Stina, om det vore Jan Olof», hviskade hon skälmaktigt till mig.

»Ja, det är Jan Olof», tänkte jag, ty jag kände igen kaplanens dombjällror; men jag svarade ingenting, utan böjde mig blott med klappande hjerta ned öfver min söm och bad så oförmärkt än en gång, att herren måtte lägga ett lyckliggörande ja på min faders läppar.

Min mor och far skyndade ut på trappan för att, enligt den tidens vänliga bruk, redan der välkomna sin gäst. Strax tystnade spinnrockarnas surrande, och vi suto alla lyssnande, för att på rösten kunna höra hvem den främmande var. Jag hörde emellertid ingenting mer, än att min far i rummet bredvid, efter en stund talade vid den främmande med särdeles glad och, som jag tyckte, nästan rörd stämma. Jag kände mig nu alldeles viss på min lycka och darrade så af rörelse, att jag ej längre kunde sy. Hastigt öppnade min far dörren och ropade på mig. »Så är det då afgjort, Gud vare lof!» suckade jag med den varmaste tacksamhet och hoppades att strax få kasta mig i den älskade Jan Olofs armar. Men tänk dig min bestörtning, då jag i stället möttes af hans far, kaplanen!

Hvarför kom ej Jan Olof sjelf? tänkte jag helt nedslagen; jag skulle snart få veta det.

»Anna Stina», sade min far, rörd och allvarlig, »en stor lycka och ära har kommit dig till del; denne min aktade embetsbroder och vän, Lars Niklas Andrenius, vill hafva dig till sin maka och till en systerlig moder för sina 6 moderlösa barn. Herren göre dig värdig detta heliga uppdrag, och måtte han välsigna er båda, mina kära barn!»

Det hade blifvit alldeles svart för mina ögon, och min enda tydliga känsla var en stark fruktan att falla omkull; men det var ej farligt, ty Andrenius drog mig till sig och höll mig så fast sluten i sina armar, att jag ej kunde röra mig. Söta far måtte dock hafva märkt, att jag såg blek och förfärad ut, ty han räckte mig ett glas vatten, bad mig dricka och gaf mig derefter sin hand att kyssa, till tecken att jag nu kunde få gå.

Och jag hörde, i det jag stängde dörren, att söta far sade något om »för stor öfverraskning» och om att jag »nog skulle lära mig att uppskatta min lycka».

Jag rusade nu direkte upp på det lilla gafvelrum jag bebodde, kastade mig på den rödmålade träsoffan och grät, så att jag skakade i hela kroppen. Efter en stund kom min fromma mor upp till mig; hon satte sig bredvid mig, klappade mig på hufvudet och frågade

under tårar om jag ej ändå trodde, att min far förstod bättre än jag sjelf hvad som var Guds vilja.

»Det har jag trott förr», svarade jag, »men nu tror jag ingenting, jag är bara olycklig.» Jag hoppas barn att Gud förlåtit mig dessa trotsiga ord och alla de upproriska känslor, som rörde sig i mitt hjerta, innan det blef stilla och undergifvet. Det dröjde nog innan herren fick bugt med mitt egenvilliga sinne, men det gick dock så småningom.

Min vördade och älskade Andrenius föreslog sjelf, att vi skulle vänta med bröllopet ett år. Och under denna tid lärde jag mig väl inse, hvilken lycka det var för en obetydlig liten flicka som jag, att till ledsagare genom lifvet få en sådan Guds man som min Andrenius.

Då vi hade bröllop, var jag en lycklig brud och icke alls afundsjuk på syster Maja Lena, som på min bröllopsdag blef förlofvad med min broderlige son, Jan Olof.

Ser du barn, Gud hade mött mig, såsom han möter oss alla, på lydnadens och sjelfförsakelsens väg, och han ledde mig också under hela mitt trettioåriga äktenskap, så att jag kunde tackas den make, hvilken jag gifven var till hjälp och känna mig lycklig i utföningen af mina heliga pligter.

»Och nu kan du gå», sade farmor i en helt annan ton. Jag såg att hon ville vara ensam. Jag kyste därför tyst hennes hand och gick min väg, innerligt tacksam att ej hafva varit med på sjuttonhundratalet och att ej hafva haft till pappa min farmors »söta far».

Lätta ströftåg och observationer i London.

London på drottning Victorias 50:de regerings-jubileidag, d. 21 juni 1887.

Nu har jag dock slutligen kommit hit. Nu har den resa, som föreställning och fantasi så länge frammanat för mina blickar, ändtligen blifvit en verklighet. Lika länge, som jag känt och värderat engelsk litteratur och språk, lika länge har den resan hägrat för inbillningen, men år efter år blifvit uppskjuten för andra pligters skull, som först fordrat uppfyllelse. Det vore kanske ej förmätet att vilja draga några slutsatser häraf, att taga fram så att säga sens moralen ur saken. Den skulle då för mig lyda så, att den närmast liggande pligten är den som först måste uppfyllas, den må nu egnas åt familj, stat eller mänsklighet, att detta pligternas läge och icke deras mer eller mindre artificiella gradation uti större och mindre är och måste vara det bestämmande för människans val uti s. k. kollissioner. Inga deklamationer om andens stäckta vingar, ingen suckan öfver hämmad utveckling eller kallelse m. m. kunna vända bort denna kardinalsanning. Jag föranledes till denna lilla utjutelse vid minnet af allt det myckna

prat, som der hemma uppstod med anledning af fru A. C. Edgrens sommarsaga och Ulla Rosenhanes öfvergifvande af familj och barn för att uti Rom få måla en tafla, en stor tafla förstås. Det går så lätt att inbilla sig, att qvinnan är bunden vid hem och hård genom några fullkomligt särskilda band, att mannen är en fri och obunden varelse, som gör hvad han vill, reser hvarthän han vill, utvecklar sig och studerar efter behag m. m. Lyckligtvis är det icke så. Om också inga andra hänsyn binda honom, har han alltid eller i vårt fattiga land åtminstone nästan alltid de ekonomiska pligterna mot sig sjelf och andra, som hindra honom att föra ett fladdrande, sorglöst flyttfogelslif.

Icke genom att undfly utan genom att underordna sig den kategoriska imperativen utvecklar man sitt väsens krafter och resurser; och skulle någon tvifla på detta, ville jag blott bedja honom eller henne studera qvinnan och qvinnofrågan i England. Just genom trohet och sjelfuppoffring har qvinnan der vunnit den höga ställning hon intager samt förhoppningen om ytterligare frigörelse och myndighet. Vid tal om den engelska qvinnan skulle väl särdeles i dag drottning Victoria vara sjelfskrifven att nämnas före andra. Det är icke orätt att kalla denna dag för *en qvinnas* och *qvinnans* jubileidag. Det lider icke något tvifvel, att det stora framsteg, som qvinnosaken vunnit i England och sedermera äfven i andra länder, till en hög grad vunnits genom den engelska drottningens taktfulla uppförande. En flärdfull, lätt-sinnig drottning, en nyckfull, ombytlig och karaktärlös hade satt hela sitt köns framåtskridande och välgång minst ett halft århundrade tillbaka. En Isabella på engelska tronen hade icke blott hindrat den nationella utan hela verldsutvecklingen. Någon öfverdrift ligger visserligen deri, men mycken sann kärna, då man säger, att vid drottningens tronbestigelse fann hon sina medsyrstrar såsom slafvinnor, vid sitt jubileum finner hon dem som medborgarinnor. De svaga skrankor, som skilja dem från politisk kompetens skola snart ramla, de återstående frågorna om äkten-skapliga egendomsförhållanden, om personligt skydd m. m. skola med god vilja få en lösning, hvilken, om än icke idealt riktig, dock skall innebära ett tydligt framsteg. Sålunda är allt godt och bra, sålunda har drottning Victoria allt skäl att med tillfredsställelse blicka tillbaka på sina femtio regeringsår. *Men likväl!* men likväl, aktar hon på tidens tecken, skall hon ej undgå att känna, att tronens grund vacklar icke så mycket för henne sjelf som för hennes efterträdare. Trots alla personliga dygder, trots all sannt konstitutionel eftergifvenhet mot den uttalade folkviljan har hon icke lyckats göra tronens ställning starkare. Det kanske naiva men uppriktiga jubel, som helsade henne vid tronbestigningen, och hvarom Macaulay uti en parentes i sin historia talar, det höres nu ej längre; när hon en vanlig dag åker ut, kan der höras hyssjningar och plumpa öknamn från den åskådande mängden. Sjelfva det jubileum som nu firas, har ej mäktat framkalla någon entusiasm. Trots allt resonnerande om framstegen under den Victorianska eran är och blir man kall. Man betalar visserligen med fabelaktiga summor en fönster- eller läktareplats för att åskåda den kungliga cortègen, men man är allt annat än hängifvet lojal. Det har nu så länge talats om detta jubileum, att folk blifvit aldeles utledsna derpå. Alla köpmän

och fabrikanter spekulera i jubilei-artiklar, alla gatuförsäljare utropa sådana från morgon till afton. Hela världen roar sig med mer eller mindre lyckade ordlekar deröfver; sjelfva ordet är nog för att framkalla en skrattsalfva i ett engelskt sällskap.

Flerahanda omständigheter i sammanhang med dagens högtid hafva äfven vållat drottningen obehag. Hon hade velat resa till Westminster Abbey och göra processionen genom hufvudgatorna uti någon enklare drägt, men tidningar af alla färger hafva uti artiklar dag efter dag käxat så mycket på hennes skyldighet att bära hofgaladrägt, att hon till sist funnit sig böra gifva vika. På små elakheter har det heller icke sparats äfven uti stora och s. k. respektabla tidningar. Sålunda har det uti en mängd insända artiklar blifvit framhållet, att de åtta crèmefärgade hästar efter hvilka drottningen skulle åka, icke hade naturliga utan konstgjorda yfviga svansar, ett påstående, hvars osanning jag kan bevitna. Slutligen, och detta kanske det mäst betydande, förhålls drottningen hennes skyldighet, att genom någon storartad gåfva till nationen fira denna dag. Detta säges rent öppet uti tidningar af alla färger, konservativa och liberala, rojalistiska och mera republikanska, någon enda hoftidning kanske undantagen. Det ligger något uti detta som icke kan ogillas eller undanskjutas. »Genom gåfvor och gengåfvor varar vänskap längst» heter det, och när suveränen mottager presenter från sina undersåter, är det också i sin ordning, att folket får något i gengäld.

Det är icke utan att här har varit betydlig fruktan för brottsliga tilltag af irländsk-amerikanska dynamitmän; men icke nog med det, man fruktar äfven för, att lojala undersåter, som allt för ifrigt druckit hennes Majestäts skål, i afton skola krossa fönstren för dem som icke illuminera. Från denna såsom från flera andra synpunkter hade det väl varit visare att låta utskänkingsställena stängas i vanlig tid vid midnatt, eller ock tidigare, i stället för att såsom nu skett genom en special order tillåta deras öppenhållande ända till kl. 2 i natt.

Ett hemskt intryck gör det också, att i en aftontidning för i går se en underrättelse om inrättade ambulansstationer bära öfverskriften »för de i morgon dödade och sårade».

Nu måste jag sluta upp med alla bedröfliga reflektioner och vända mig till något gladare.

Jag tror mig kunna det utan att lemna mitt hufvudtema, hvilket allt från början af mitt bref varit att skrifva om Englands kvinnor. Jag anser mig skyldig att erkänna, att jag egnar dem min uppriktiga beundran. Icke så mycket derföre, att man bland dem oftare än eljest i något mig bekant land ser typer af en fulländad skönhet, ett slägt-drag, hvilket vi kunna tänka oss ärfdt från deras förfäder, hvilkas ungdomliga fågring aflockade påfven Gregorius I det beundrande utropet »Non Angli sed Angeli!» — icke derföre att deras gestalter äro mera fulländade, deras rörelser och hållning fria och obesvärade, lika långt aflägsnade från tafatthet som från utmanande arrogans; icke derföre att deras sätt att kläda sig röjer en smak och förfining som sträcker sig vida längre ned på samhällsskalan än i något annat land; — hvad jag mäst af allt beundrar hos den engelska qvinnan är den uppfostran

hon erhåller att reda sig sjelf. Vid alla tider på dagen, i stad och på land, i fashionabla kvarter och i smutsiga gränder, på underjordiska jernvägsstationer och på taken af omnibusar, öfver allt ser man damerna ensamma, lugna, trygga, obesvärade, fullt inne i situationen och vuxna de eventualiteter som möta dem.

Det behöfves ett helt system af uppfostran för att dana ett sådant väsende, och, ehuru jag icke kunnat i det fallet tränga in i det engelska familjelifvets alla detaljer, tror jag, att en mäktigt häfstång till den engelska sjelfständigheten både hos män och qvinnor ligger i de nationella lekarne och kroppsöfningarna. Ut i dessa får barnet under vissa betingelser, d. v. s. lekens regler, röra sig med all sjelfständighet och utveckla sina anlag.

Skulle jag någon gång önska hvilat mitt sinne från arbetet med och tanken på lifvets bekymmer och ansvar, och skulle jag som motgift mot detta vilja hämta ett fullt och rikt intryck af människolifvets solsken, då vet jag ingenting bättre än att en vacker sommarestermiddag göra en spatsertur till Hyde Park och betrakta den stora skaran som rör sig derinne. Der ligger något »mondaint» öfver det hela, det medger jag, men detta finnes väl mäst hos de äldre; der finnes äfven så mycket lif och kraft, helse och skönhet hos det unga qvinliga slägte, som till häst paraderar inför åskådarnes blickar, att kritiken hejdar sig och pessimismen söfves till ro. Man kan icke undgå att från helsevårdens synpunkt skänka sitt gillande åt de tränga öfningar som sätta den unga flickan i stånd att med så mycken trygghet beherrska sin »gångare god». Här kommer det ej ifråga att »trippa nätt, nätt, nätt», som det heter i visan, eller att göra en liten kort galopp för åskådarnes skull, nej! man sträcker ut i traf eller ännu hellre ut i susande jagtgalopp genom den 2 engelska mil långa ridalléen och vinner dag för dag den säkerhet som erfordras, då det på hösten blir tillfälle att vid räffjagten öfvervinna alla terränghinder.

Visserligen må man erkänna att hästarna äro väl dresserade och ovanligt litet känsliga för allt det buller som verldsstaden för med sig, men icke destomindre förtjena ryttarinnorna all heder, emedan de, stora eller små, unga eller gamla aldrig synas oroliga, aldrig vacklande under hvilka språng eller takter som helst. Det är icke blott de unga misserna som häruti deltaga, nej! mamma sjelf kan, fastän silfverbröllopet nalkas, fastän gestalten blifvit väl fyllig, skaffa sig en »charger for good weight» och i spetsen för kavalkaden af sina ättlingar visa att hon åtminstone ingenting glömt. Äfven i en annan amazonsysselsättning, äfven såsom kusk visar sig här damernas lugn och trygghet från en beundransvärd sida. Vare sig hon styr sin lilla ponny eller sina eldiga karossier, vare sig åtföljd af en manlig tjennare eller endast af småsyskon eller barn, styr damen sitt ekipage in i denna trängsel och detta larm, der mången svensk herrgårdskusk skulle blekna, der man tycker att det fina lätta åkdonet skall krossas ibland omnibussarnes och lastvagnarnes väldiga massor, och hon klarerar sig lika väl ur förvirringen som någon kuskbockens yrkesman.

Kanske tycker någon af mina läsarinor att jag uppehållit mig allt för länge vid detta, att amazonväsendet icke bör hafva någon

framstående rol uti den qvinliga uppfostran; jag kan dock icke undgå att påpeka, att den långvariga och ihärdiga öfning för kropp och själ, som måste föregå sådana prestationer, mäktigt bidraga till helsa, till beslutsamhet, till de egenskaper, förutan hvilka den engelska qvinnan aldrig skulle varit i stånd att följa sin familj till världens yttersta gränser och der plantera den engelska odlingens fana.

Det är mig också en glädje att kunna meddela, att äfven på andra områden kan den engelska qvinnan häfda sitt köns ära.

Uti årets examina vid universitetet i Cambridge har en 20-årig dam miss Agneta Francis Ramsay vunnit första hedersrummet uti hvad vi skulle kalla filosofie kandidatexamen på den klassiska språklinien. Denna pristagarinna började att studera grekiska för 4 år sedan, och har uti de klassiska språken varit undervisad endast af qvinnor. Från min synpunkt gläder jag mig af att kunna tillägga, att uti den skola der hon uppfostrades, uppmuntrade man mycket öfningarna uti Cricket och Lawn-Tennis-spel, och man gaf dessutom de unga flickorna ett betydligt större mått af frihet, än som eljest är brukligt i helpensioner.

I Darwins fädernesland är man naturligtvis angelägen att uppspåra ärfliga anlag och traditioner, och därför har man fått den upplysningen, att miss Ramsays fader under sin studenttid i Oxford likaledes vunnit utmärkelse, att hennes farbror är professor i latinska språket i Glasgow, och att en hennes grandonkel författat ett mycket berömdt arbete om Romersk fornkonst.

Äfven en annan dam, miss Hervey har uti en liknande täflan vunnit första hedersrummet uti sektionen för medeltidens och de moderna språken.

En prononcerad venstertidning anmärker efter ofvanstående redogörelser, att det är besynnerligt att qvinnorna tränga sig fram öfver allt utom i teologien, som fordom antogs vara deras favoritämne. Om tidningen härmed velat antyda, att qvinnans religiösa intresse skulle vara slappadt och minskadt, så bedrar hon sig storligen. För min del finner jag det alldeles riktigt, att qvinnan vänder sig till de banor, som stå öppna för henne, och att hon i religionsvetenskapen nöjer sig med att studera hvad hon efter egen erfarenhet kan finna bildande för tanke och hjerta, men ej sträfvar att aflägga en teologisk examen, som för henne skulle vara utan medborgerligt gagn, och till hvilken förstudierna kanske uti ett eller annat hänseende skulle mindre tilltala hennes innersta väsen och hjertelag.

Mitt bref har redan vuxit ut långt nog; jag vill till dess slut summariskt meddela några intryck af Englands hufvudstad och dess folk. Jag får då med afseende derpå konstatera sanningen af den gamla något profana liknelsen, att samhället liknar en tunna sill; vid öfre och nedre bottnen är den skämd, men de mellersta lagren af varan är frisk.

Vill någon människa lära känna det stora världslifvet och de krafter, som verka inom detsamma, så kan jag icke gifva honom eller henne något bättre råd än att resa till London och der söka få reda på *allt*, d. v. s. få intryck från flera sidor.

Vi hafva i Skandinavien en klass af s. k. européer, hvilka hufvudsakligen gjort sin sjelfuppfostran vid Paris-boulevardernas absinthglas, uti Berliner-kaféernas rökqvalm m. m., men hvilka alls icke röja någon kännedom om de förnämsta af kulturens krafter, som höja och upp-rätthålla Europa; de och deras ungdomliga eftersägare skulle hafva oändtligt godt af en tur, nej en allvarlig studieresa till England.

S. R.

P. S. Jag anser mig före brevets afgang böra tillägga, att jubileidagen och veckan aflupit utan alla betänkliga uppträden, att olycksfallen varit särdeles få, och icke på något sätt vållade af folkträngseln.

Till frågan om arbetslönen.

II.

Qvinnor anställda vid statens jernvägar.

Vid statens jernvägar antogs det första qvinliga skrifbiträdet våren 1866 mot en högst ringa aflöning. Kort derefter, anställdes der äfven på tillskyndan af dåvarande öfverdirektören Carl Ulfson Sparre, trenne qvinliga telegrafister, af hvilka den ena placerades i Stockholm och de två öfriga i Göteborg, en anordning, som dock väckte mycket motstånd, såväl från förmäns som manliga kamraters sida. Så småningom antogos dock fler och fler qvinnor till bestridande af kontorsgöromålen, förnämligast genom byråchefen Limmells åtgörande. Han var nämligen den förste, som på detta område med värme åtog sig qvinnorna, skaffade anställning åt flera på sin afdelning och genomdref de första ordinarie utnämningar, hvilka medgifva qvinliga tjänstgörande i likhet med manliga tillträde till pensionskassan, regelbunden löneförhöjning, oafkortad lön under sjukdomsfall m. fl. förmåner. Till denne kraftfulle, varmhjertade och upplyste man stå derför särskilt de qvinliga tjänstgörande vid jernvägen i stor tacksamhetsskuld. Utan honom hade näppeligen detta verksamhetsfält så snart öppnats för dem — liksom ingen der före honom häfdat den grundsatsen, att samma arbete ger samma rätt till betalning oberoende af den arbetandes kön.

För närvarande äro vid jernvägen anställda cirka 40 qvinnor. Af dem arbeta 6 på kontrollkontoret, 4 på milkontoret, 3 på kansliet, 1 på kammarkontoret, 2 i kassan, 4 på telegrafkontor och de öfriga på andra afdelningar. Högsta aflöningen för ordinarie anställda är enligt officiella uppgifter f. n. 1,800 kr. pr. år, lägsta lönegraden 960 kr. Högsta lönen för extra ordinarie utgör 2,079 kr, lägsta 730, allt pr år och för en daglig arbetstid af 6 timmar.

För 26 af det ofvan nämnda antalet vid jernvägen tjenstgörande kvinnor ha vi tillgång till detaljerade löneuppgifter. Af dessa framgår, att fyra åtnjuta i inkomst öfver 2,000 kr., tre 1,800 kr., en 1,500 kr., en 1,450 kr., en 1,380 kr., två 1,200 kr., tre 1,100 kr., två 1,080 kr., fem 900 kr., två 730 kr., och två 600 kr. årligen.

Vilkor för inträde i pensionskassan och dermed följande fördelar, framgå af nedanstående utdrag ur reglementet.

Delegares årsafgifter utgå med en viss, på grund af hans ålder vid inträdet i pensionsinrättningen en gång för alla bestämd, procent af honom tillkommande aflöning, sålunda att

den, som inträdt före fylda	30 år,	erlägger	3,2 % af aflön.
den, som vid inträdet fyllt 30 men icke 32 » »	32 » »	3,3 » » »	
» » » » » 32 » »	34 » »	3,4 » » »	
» » » » » 34 » »	36 » »	3,5 » » »	
» » » » » 36 » »	38 » »	3,6 » » »	
» » » » » 38 » »	40 » »	3,7 » » »	
» » » » » 40 » »	42 » »	3,8 » » »	
» » » » » 42 » »	44 » »	3,9 » » »	
» » » » » 44 » »	46 » »	4,0 » » »	
» » » » » 46 » »	48 » »	4,1 » » »	
» » » » » 48 » »	50 » »	4,2 » » »	
» » » » » 50 » »	52 » »	4,3 » » »	

O. S. V.

För den ordinarie personal, som aflönas enligt beting eller efter dag och timme, bestämmer Styrelsen för statens jernvägstrafik de aflöningsbelopp i förhållande hvartill stadgade afgifter skola utgå.

Årsafgifterna erläggas från och med månaden näst efter den, då delegaren inträdde i pensionsinrättningen, och så länge han i statens jernvägstrafiks tjenst kvarstår.

Hvarje gång delegare uppflyttas i högre aflöningsklass än den, för hvilken hans årsafgifter senast utgått, erlägger han till pensionsinrättningen en månads aflöningsförhöjning. Detta erläggande sker genom aflöningsafdrag, då förhöjningen första gången utfaller.

Årsafgifterna inbetalas genom afdrag å delegares aflöning, hvarje gång sådan utfaller.

Årliga beloppet af pension bestämmes, i mån af den pensionsberättigades tjensteår, till vissa procent af den medelaflöning, som uppkommer, då medeltalet tages af de fem sista årsaflöningar, i förhållande hvartill den pensionsberättigade, näst före erhållet afsked, erlagt årsafgifter till pensionsinrättningen, sålunda att

för fulla 10 tjensteår erhållas 20 % af medelaflöningen.

» » 11 » »	22 » »	»
» » 12 » »	24 » »	»
» » 13 » »	26 » »	»
» » 14 » »	28 » »	»
» » 15 » »	30 » »	»
» » 16 » »	32 » »	»

O. S. V.

Pensionsbref må ej gälla såsom säkerhet för lån och får ej för gäld utmätas.

Statens bidrag till kassan utgår med belopp, motsvarande två procent af skillnaden mellan statens jernvägstrafiks samtliga inkomster å ena sidan och utgifter för drift och underhåll å den andra.

Nytt och för delegarne fördelaktigare reglemente för pensionsinrättningen är utarbetadt och afvaktar riksdagens bifall.

Bref till Dagny från Kristiania.

Juni 1887.

Vår och sommar kommo så tidigt i år att syrener och kastanier redan äro utblommade och värmen länge varit tryckande. Alla som så kunna, begifva sig bort från staden. De små ångbåtarna, som gå till öarna, äro fulla af folk; i synnerhet de som gå till Bygdö. Bygdö bjuder också på mycket härligt och godt: skön natur, breda körvägar, skuggrika stigar i alla riktningar genom skogen för fotvandrare, jämte ström- och kurbad. Schweizerier med alla slags förfriskningar, sevärheter sådana som den gamla Telemarkstugan och Hallingdalskyrkan, för att icke tala om Oscarshal och Ladegaarden, och till öronfröjd både orkester och fogelsång.

Det är icke utan att en ensam vandrare — och området är så stort att vandrarna lätt kunna bli ensamma — känner sig smått förtretad och grälar i sitt tysta sinne på civilisationen, när en orkester faller in med Lumbys vals just då han förtjust lyssnar till talltrastens slag. Men jämte civilisationens fördelar får man också hålla till godo med dess obehag.

Samtidigt med sommaren kom också konstnärernas sommarfest. Inom den för ändamålet inhägnade delen af slottsparken reser sig »borgen» stolt innanför sin ringmur med torn på ömse sidor porten, alltsammans bedårande måleriskt, imiteradt i vittrande grå sten. Till häst, i likhet med och vis å vis den af konstnärerna föga beundrade Karl Johans-statyen, höja förfädren sina resliga skepnader, och innanför borgmurarna göres allt upptänkligt för att aflocka kristianiterna sina pengar till förmån för konstnärernas tillämnade utställningsbyggnad. Utom att borden stå dukade hela dagen i borgstugan, hålles der cirkus, café chantant, »bodega» och teater som ett slags godmodig karrikatur af Tivolis härligheter. Dessutom har man naturligtvis en mängd stånd, konstnärligt anordnade, der stadens damer välvilligt biträda med att sälja glace, kakor och blommor. Tilloppet är stort.

De finnas, icke minst bland den allvarligare konstnärskretsen, som anse, att det funnits ett noblare sätt att inbringa pengarna, om nämligen hvarje norsk konstnär, från Gude och till den alla yngste och

nymäligaste hade målat hvar sin tafla och anstält en bortlotning af dem öfver hela Skandinavien. Men då folk gern vill roa sig men ogera köper eller ens tar lotter på taflor, så är det icke omöjligt, att det sätt man valt är det mäst praktiska.

Underlig förefaller dock all denna lustighet när man hör — och man hör det alla dagar — om de många begåfvade unga konstnärer, som mer och mindre lida nöd, brist på vidare utbildning i sin konst, brist på arbete, brist på bröd. Och just detta faktum att det i vårt fattiga land finnas så öfver höfvan många konstidkare — det är omöjligt att undgå den tanken, att det härflyter af någonting som icke är så som det borde vara. Det finnas för få slag af lefnadsbanor hos oss. Det praktiska och tekniska ligger nere hos oss; allt för få äro de goda krafter, som söka sig dit. Det är som fölle det af sig sjelf hos oss, att de unga männen skola studera eller bli konstnärer, de unga qvinnorna konstnärinnor eller lärarinnor. Följden är, att vi ha många begåfvade men blott ett fåtal praktiskt dugliga människor. Derfor komma vi på efterkälken på områden, der vi kunde vara bland de första. Våra viktigaste näringar ligga nere. Våra fiskeriprodukter t. ex. behandlas med så liten insigt, att de utträngas från den utländska marknaden, skogen förminskas, m. m. m. Och hvad som icke är det minst betänkliga af allt detta: utvandringen tilltager till en grad som gör till och med de tanklösa betänksamma. En församling t. ex. hade i år blott *en* rekryt att uppvisa. Och det är att märka, att det är det bästa folket, som emigrerar. Dertill kommer en sorglig egenomlighet hos de norska emigranterna. När de arbetat sig upp till välstånd i den nya världen, återvända de icke till hemlandet såsom tyskar och schweizare, utan de stanna der borta så vida de tåla klimatet. Hvarje utvandrare är ett kapital som går förloradt för landet. Derfor hör man också mer och mer klagas öfver, att de ledande inom nationen drifva storpolitik i stället att bringa dessa viktiga spörsmål på dagordningen. Hvarför, så frågar man, diskuteras i stortinget juryinstitutionen och kyrkolagen medan näringarna ligga nere och folk-mängden förminskas? Vore det icke bättre, om man tänkte på att få folk att stanna i landet och att skaffa dem något att lefva af der?

M. S.

Praktisk välgörenhet.

Adresskontoren för arbeterskor.

Adresskontoren för arbeterskor hafva egt bestånd i 6 år. De stiftades af några för saken intresserade personer i afsigt att skaffa arbetsförtjenst åt arbetssökande fattiga qvinnor och dymedelst i sin mån söka minska lidande, brott och last. Man gick till väga på så sätt, att man genom annonser, som tidningarna införde till nedsatt pris, och ge-

nom enskilda uppmaningar sökte förmå å ena sidan fattiga arbeterskor att inlemna sina adresser i några uppgifna bodar, der bodbiträdena åtog sig besväret med adressernas uppptecknande, och å andra sidan arbetsgifvare att vända sig till samma bodar för erhållande af skurhjälp, sömmerskor, möbelstoppare, sjuksköterskor, tvätterskor och strykerskor m. m. För sitt besvär åtnöjde sig bodbiträdena med en godtgörelse af 10 öre af hvarje qvinna som fick sin adress antecknad och 10 öre af hvarje arbetsgifvare som begärde en adress. Endast sådana arbeterskor inskrefvos som kunde förete goda betyg.

Under år 1885 skaffades på detta sätt arbete vid 303 tillfällen. Ungefär hälften af arbeterskorna var hjälphustrur, en femtedel städerskor, de öfriga sömmerskor, möbelstoppare, sjuksköterskor, kokerskor, tvätterskor, strykerskor m. m. Årets kontanta utgift för adresskontoren steg till 126 kr. 37 öre. Åtskilliga hjälphustrur fingo allt jämt återkommande arbete i vissa familjer och behöfde ej vidare anlita adresskontoren. Arbetsgifvarne voro i allmänhet nöjda.

År 1886 skaffades arbetsförtjenst vid 302 tillfällen; den kontanta utgiften steg till endast 77 kr. 83 öre. Qvinnornas förtjenst beräknades till 3,000 kr. Beklagligtvis hade dock knapt hälften af de arbetsökande erhållit arbete. Med få undantag yttrades belåtenhet med de erhållna biträdena, och äfven detta år erhöll en del af hjälphustrurna stadigvarande anställning.

Tidningarna hafva beviljat nedsatta annonspris, enskilda personer hafva skänkt de kontanta medel som erfordrats, styrelsen och de s. k. föreståndarinnorna för adresskontoren hafva arbetat med osparadt nit, räkenskaperne hafva granskats af utsedda revisorer och decharge beviljats.

Under första tiden af adresskontorens tillvaro uppstod en oväntad svårighet derigenom, att en del arbeterskor flyttade och bytte bostad utan att på adresskontoren anmäla detta förhållande. Arbetsgifvarne fingo härigenom orätta adresser, och en hel del trassel uppstod. De människovänliga damer, som intresserade sig för företaget, åtog sig då att offra tid och krafter på att uppsöka de anmälda och öfvertyga sig om adressernas riktighet. Härigenom kom man lyckligen derhän att kunna häfva denna svårighet.

Adresskontor för arbeterskor finnas för närvarande i kamboden Drottninggatan 68 och lånbiblioteket Linnégatan 6, och hvilka fortfarande äro tillgängliga på samma vilkor som förut.

Af ofvanstående lilla redogörelse framgår, att det ej alltid behöves så stora oppoffringar af tid och pengar som man tror för att bereda ett filantropiskt företag framgång och *»hjelpa människor till att hjelpa sig sjelfva»*.

C. S. W.

Bref från en förbundsmedlem i landsorten.

Till svar på förfrågningarna angående ledigblifna bankplatser och möjligheten af att de kunde besättas med qvinnor, vill jag nämna några förhållanden från vår ort. En maktpåliggande plats i en af de landsortsbanker jag känner till, har nyligen blifvit anförtrodd delvis åt en herre och delvis åt en ung dam, dotter till en af ortens förmögnaste köpmän. Hennes dagliga arbetstid är 6 timmar, årslönen 600 kr.

I en större stad låter en af bankerna en ung flicka gå igenom en del af dess böcker, för att hon på så sätt må komma in i arbetet och bereda sig att kunna fylla en eller annan befattning i någon bank.

Man tror att det på många ställen är bankstyrelsernas afsigt att anställa qvinnor på en del mera maktpåliggande platser, i mån som de blifva lediga. Om det är af önskan att få arbetet billigare eller pålitligare gjordt, må lemnas derhän. Mången anser att fruntimren böra af många skäl nöja sig med lägre aflöning. Ett af de mäst vägande torde vara det, att männen ej må utestängas från platser, som kunna sätta dem i stånd att gifta sig och bilda familj, något som väl kan anses vara till både samhällets och de unga kvinnornas bästa.

Å andra sidan erkänna de tänkande att qvinnan blir var-sammare och noggrannare i sitt val om hon är van att på något område, hvilket som hälst, försörja sig sjelf. Den tanklösa dockan försvinner då och qvinnan kommer fram.

Männens hållning i förhållande till qvinnans arbete utom hemmet har här i landsorten ofta någonting afvisande. Helt visst är begäret att skydda sig sjelfva i kampen för tillvaron en af de mäktigaste orsakerna härtill.

Förbundets omfattande verksamhet gläder mig mycket, icke minst därför, att jag får taga del deri . . . Man blir under med-verkan för sådana uppgifter tvingad att reda ut sina begrepp inom en hel del olika områden, der det är ytterst viktigt att veta hvad man vill, men hvilka så länge legat för oss qvinnor som obruten mark. Huru gerna ville jag icke numera att qvin-nan må komma till sjelfständighet och få tillgång till inbringande

arbete! Men huru många äro väl ännu mogna därför? Huru små och sjelfviska äro ej deras intressen! Jag tror helt visst att männens intressen mången gång äro föga större; men om de vilja, hafva de uti sin verksamhet ett skydd mot faran för att på småsaker bortplottra sitt intresse, något som åter ligger oss så nära.

Den största betydelsen af qvinnans sjelfförsörjning ligger nog ej blott, som jag nyss sade, deruti att hon blir skyddad för frestelsen att ingå tanklösa äktenskap utan tycke, utan lika mycket deruti att hon räddas från frestelser att på sedligt förnedrande sätt förtjena sitt bröd eller afvinna lifvet något behag. Härmed är jag kommen in på en af dagens brännande frågor, och jag kan ej släppa den utan att gifva luft åt några af de spörsmål de väcka.

Hvad skall göras för att skydda barnen, gossarna isynnerhet, att angripas af den demoraliserande anda, som tycks ha trängt ända ned i våra skolor? För min del tycker jag, att det är väl att saken kommit allvarligt på tal, så att man fått veta huru landet ligger och möjligen kan öfvervinna det onda.

Skolan i *vår* lilla stad lär vara ovanligt hygglig, men eljest hör man från alla håll att literaturen, i synnerhet den strindbergska, har stort inflytande. Från en af grannstäderna berättas att dessa skrifter insmugglas i goss-skolans pulpeter och läsas der på rastminuterna, alltså i smyg, hvilket gör det insupna giftet så mycket farligare. Egaren till ett lånbibliotek i en större landsortsstad har sagt mig, att de slipprigaste, mäst moraliskt smittande böckerna, ständigt äro ute i lån, oftast bland 14-, 15- och 16-åringar af båda könen. Hemmen, sade han, synas af en eller annan orsak ej kunna öfvervaka barnens nöjesläsning; somliga sakna förmåga, andra vilja.

Om föräldrarna kunde räcka hvarandra handen till sammanlutning mot detta onda, har jag tänkt mig, att det kunde ske så, att i hyggliga lånbibliotek tillhandahölles en särskild afdelning, under kontroll stående, godkända ungdomsböcker, hvilka böcker torde vara *försedda med särskildt märke* såsom borgen för föräldrarna, att boken vore oskadlig. De lärare jag talat med om saken ha dock svarat: »det är föräldrarnas uppgift att välja barnens rolighetsläsning; vilja de ej ha besvär härmed, så kan man ej hjälpa saken.» Jag kan ej åtnöja mig med detta svar. Vi veta ju, att barnet behöfver ej blott det nyttiga utan också det roliga, och att dess odygd och okynne mången gång

blott är uttryck af ett öfvermått af lefnadsmod och kraft som behöfver afledas. Här föreligger väl ett samfaldt arbete, ty det gäller hela vårt folks framtid — eller hur?

Säg mig hvad du tänker härom och om ej förbundet kunde medverka på något sätt till en sådan sak, som jag här antydt. Det faller sig helt naturligt att tänka på förbundet, ty det tillvinner sig härnere allt mer och mer förtroende. Man förvånas öfver mångsidigheten af dess verksamhet, och det nit som utvecklas af många dess ombud drager allt flera inom kretsen för dess inflytande. »Det var i grefvens tid förbundet kom till stånd», yttrade till mig härom dagen en af våra mäst tänkande qvinnor, sjelf moder till många barn. Med dessa glädjande ord slutar jag för denna gången mina meddelanden och hoppas på goda och vägledande svar.

Din X.

Hvarjehanda i qvinnofrågan.

Sverige. *Motioner till förmån för qvinnor.* Hr *F. T. Borg* väckte vid senaste riksdag motioner bland annat om myndig qvinnas inväljande i *fattigvårdsstyrelse* och *skolråd* samt att en bestämmelse måtte i rikets helsovårdsstadga införas, enligt hvilken myndig qvinna måtte kunna i *helsovårdsstyrelse* invälas.

Den förstnämnda af dessa motioner tillstyrktes af lagutskottet, hvilket framhöll hurusom »qvinnan så till begåfning som verksamhet vore lämplig för deltagandet i vissa, till fattigvårdsstyrelsen hörande skyldigheter». Hon har länge egnat sig åt enskild fattigvård och eger således både sakkännedom och erfarenhet häruti. Mer än hälften af de fattiga består dessutom af qvinnor och barn.

För motionens senare afdelning, om qvinnas inväljande i skolråd, ansåg utskottet giltiga skäl tala, alldenstund qvinnan med framgång verkat på undervisningens alla områden. Då motionen af riksdagen undergick behandling, beslöt andra kammaren genom votering och med 101 röster mot 77 att bifalla utskottets förslag.

Beträffande hr Borgs motion om qvinnas inväljande i helsovårdsstyrelse, blef den af första kammarens tillfälliga utskott afstyrkt. Utskottets afstyrkande hemställan blef ock inom kammaren bifallen med 38 röster mot 24.

En af hr *Aug. Bokström* väckt motion om intagandet af qvinnor i *riksbanken*, blef, i enlighet med bankoutskottets hemställan, afslagen utan diskussion. Utskottet ansåg dock, att regeringen bör se till huruvida ej qvinnor må kunna anställas i de mindre afdelningskontoren, då dessas antal framdeles ökas.

Danmark. *De isländska kvinnorna* hafva i år erhållit rätt att aflägga examina vid Reikiaviks högskola samt tillåtelse att studera vid högre läroanstalter, likväl utan tillstånd att tillträda embete i statens tjänst.

Qvinlig jurist. Fröken Berg, dotter till f. d. talmannen i Folketinget C. Berg, har anmält sig till undergående af s. k. dansk juridisk examen. Fröken B. är den första qvinliga examenstagare på detta område.

Tyskland. †. *Fröken Marie Calm*, som under nära ett tjugotal år framgångsrikt arbetat för den tyska qvinnans sak, afled i Cassel sistl. februari i en ålder af 55 år. Fr. C. har utmärkt sig såväl genom sitt ädla sinnelag som ock genom en mindre vanlig begåfning som talarinna och skriftställarinna, hvarjämte hon i egenskap af lärarinna verkat nitiskt i undervisningens tjänst.

En *qvinnoindustriutställning* öppnas denna sommar i Szegedin. En komité af damer kommer att ordna densamma.

En ny skola för undervisning i träsnideri har upprättats i Dresden i ändamål att meddela qvinnor konstnärlig-estetisk bildning, hvarigenom för dem en ny förvärfskälla må kunna erhållas.

Frankrike. *Qvinna i skolrådet.* M:me Pauline Kergomard, inspektrice för »école maternelle», har blifvit invald i skolrådet (le Conseil supérieur de l'Instruction publique).

Donation. Enkan efter afidne d:r U. Trélat har till staden Paris anslagit hela sin ansenliga förmögenhet uppgående till 1,500,000 fr. samt i sitt testamente uttalat den önskan, att gåfvan måtte användas till understöd åt qvinnor som egna sig åt medicinska studier.

England. I London hölls nyligen ett möte för förbättrande af den svåra ställning, hvari arbetande qvinnor befinna sig i följd af den låga arbetslönen. Man har ansett att innevarande år, då drottningen firat sitt jubileum, varit särdeles lämpligt att fästa nationens uppmärksamhet på dessa förhållanden. Antalet af i England inom olika industrigrenar arbetande qvinnor uppgår enligt beräkning till 3 millioner. Det beslut antogs enhälligt af mötet, att en konferens inom närmaste tid skulle sammankallas för att samla och offentliggöra alla fakta rörande arbetande qvinnors ställning, hvarigenom material skulle erhållas för verksamma reformers vidtagande.

Gullvifveligan. Klagomål hafva försports öfver Gullvifveligans uppträdande och det sätt hvarpå hon utöfvar sin verksamhet. I underhuset har till och med väckts förslag om att ligan borde ställas till ansvar för boycottande och terrorism. De framställda klagomålen hafva dock ej föranledt något resultat.

Qvinnor i posten. Då år 1881 tillträde till tjänst inom postverket först medgafs kvinnorna, blefvo 14 af de inträdessökande efter en profkurs af 6 månader förklarade inkompetenta för det arbete man fordrade af dem. Numera uppgår dock i England antalet i postverkets tjänst anställda qvinnor till omkring 6,000.

Qvinliga tandläkare. Fröken Mc Phail, medicine studerande i London, har begärt tillträde till den praktiska afdelningen vid National Dental Hospital, hvilken begäran äfven blifvit bifallen, hvarjämte samma rätt äfven medgifvits alla qvinliga läkare.

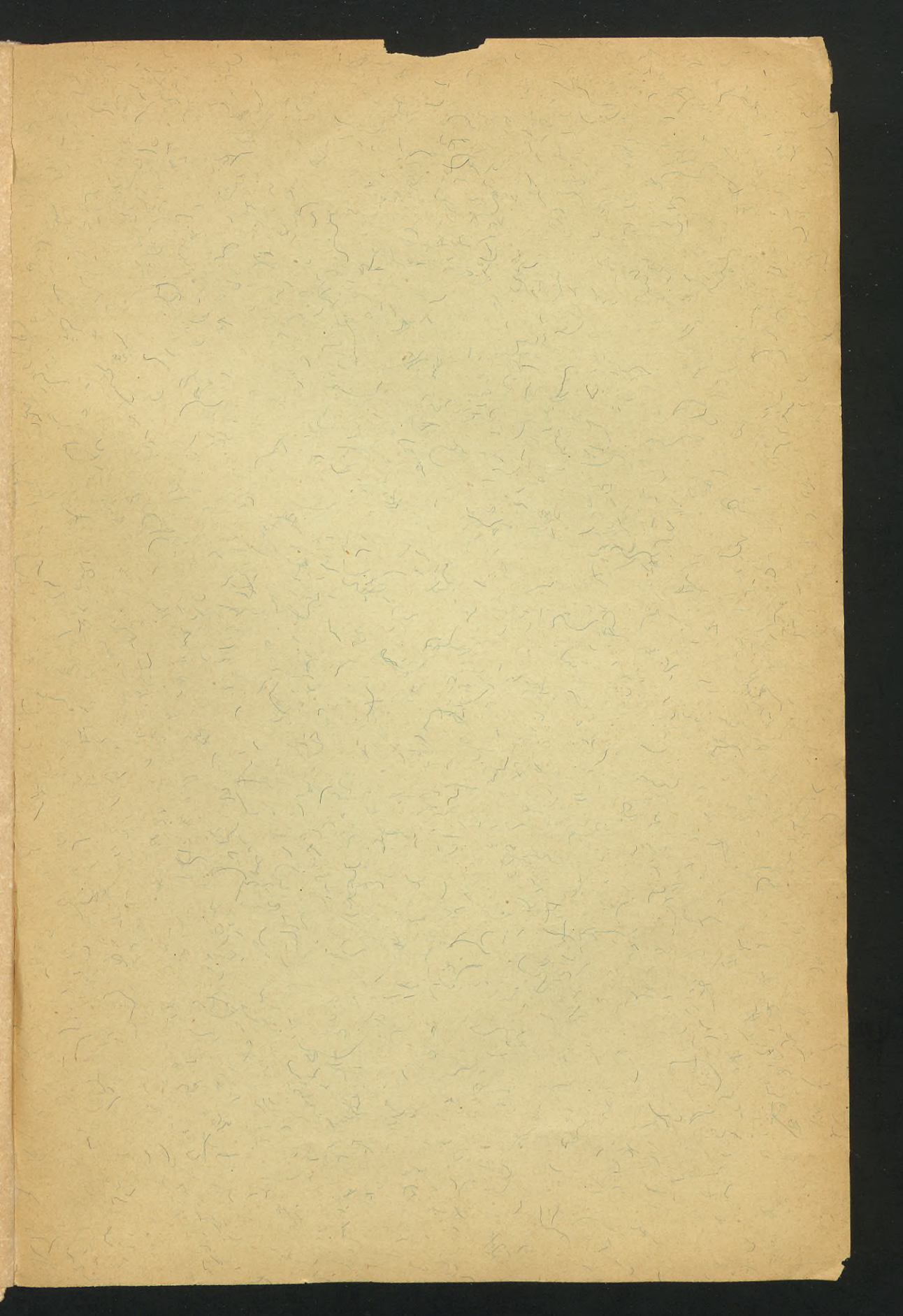
Ryssland. *Pristäflan.* Fru Maria von Redelien, utgifvarinna af en qvinnotidning i Riga, har utfäst trenne pris för skrifter i följande ämnen: 1. Är det fördelaktigt för den husliga lyckan, att makan och modern bidrager till förvärfvandet af medel för betäckandet af lefnadsomkostnaderna? Pris: 100 rubel. 2. Nya banor för den bildade klassens döttrar. Pris 50 rubel. 3. Följetong med husmoderliga tendenser. Pris 50 rubel.

Qvinliga läkares diplomer. På undervisningsministeriets fråga huruvida de qvinliga läkarnes diplom skulle anses ega samma värde som de för manliga läkare utfärdade diplomerna, har medicinska akademien i Petersburg gifvit jakande svar. I följd häraf äro de qvinliga läkarne i Ryssland äfven i fråga om vetenskaplig kompetens likställda de manliga.

Stipendier för qvinnor.

Hvar och en som inser behovet af yrkes- och studiestipendier för qvinnor, uppmanas på det kraftigaste, att å brefkort, stäldt till *Fredrika-Bremer-Förbundets stipendie-komité*, anmäla sig villig att som *insamlare* tjena saken, möjligen också att söka vinna och anmäla flera insamlare. Listor skola då ut-sändas under september månad.

Erinras att insamlarens uppgift endast är att tillvinna saken 10 bidragande samt uppbära deras afgifter med *1 krona årligen i fem år*. Se vidare Dagny, häft. maj—juni.

Anmälan.

Den stora och glädjande framgång Dagny rönt under första året af sin tillvaro manar att låta henne fortgå i samma riktning och efter samma program. Dagny skall således äfven under 1887 verka för Fredrika-Bremer-Förbundets ändamål, en sund och lugn utveckling af arbetet på kvinnans höjande, och vill hon derjämte söka afvärja eller varna för de missriktningar, som hota att föra kvinnofrågan på villospår.

Dagny vill äfven meddela literära uppsatser, kortare berättelser m. m. samt bereda rum för korrespondens hennes läsare emellan, der olika åsichter i frågor, som tillhöra förbundets område, kunna uttalas.

Dagny utkommer med 1 à 2 tryckark för hvarje månad och skall tills vidare utgifvas under ledning af **S. L.—d Adlersparre** med bidrag af för saken intresserade personer, bland hvilka här må särskildt nämnas: *Victoria Benedictson* (sign. *Ernst Ahlgren*), *Ellen Fries*, filosofie doktor, *Anna Saudström* (sign. *Uffe*), *Ernst Beckman*, literatör, *Hans Hildebrand*, riksantikvarie, *Seved Ribbing*, e. o. professor, m. fl.

Priset för hel årgång blir fortfarande:

För medlemmar af förbundet kr. 2,50.

För icke medlemmar » 4,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 19 Lilla Vattugatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå hafva under juni månad anmält sig:

Arbetsgifvare: för erhållande af lärarinnor 11, lektioner 1, sällskap och biträden i hem 4, kontors- och skrifgöromål 2, = 18.

Arbetssökande: lärarinnor 24, lektionsgifvare 7, värdinnor och biträden hem 2, kontors- och skrifbiträden 4, sjuksköterska 1, = 38.